

DÚHA

5/2017

ročník XVII.

Dátum vydania: 3.11.2017

Cena: 0 €

Sociálny časopis pre nevidiacich
a slabozrakých občanov

Obsah

Úvodník.....	3
Aktuálne.....	4
Deň nevidiacich opäť v Slovenskom národnom divadle.....	4
Mladí dokážu veľa, ukáže to konferencia	5
Peniaze z grantov nachádzajú zmysluplné využitie	7
Bez nehody, úrazu či škrabancov. Taký bol Deň bielej palice	10
Spravodajstvo	13
Na zasadnutí riešili život základných organizácií i stanovy	13
Zdravé oči v škôlke: Prihlasovanie už začalo	15
Konferencia poukázala na významné témy	16
Kampane a zbierky.....	18
Dva septembrové dni v znamení Bielej pastelky.....	18
Niečo za niečo.....	22
Projekty a služby.....	24
Čo musí mať chodník? Únia má na aj na tieto otázky odborníkov	24
Dotykový smartfón nemusí byť prekážkou. Naopak	27
Poznáte ho?	30
Radíme a pomáhame	31
Zmeny v doručovaní podaní finančnej správe	31
Novinky a tipy.....	34
Nové pomôcky v Tyflocompe	34
Pozvánky	36
Príďte si zahrať do Nitry Qardo.....	36
Dúhovka.....	37
Hrajú pre radosť. A divákov pribúda	38
Boli sme pri tom: Čítanie bez bariér.....	41
TIP: Kam ešte ísť za kultúrou?	43
Bodky ako najkrajší darček? Veruže áno!.....	44
Ocenená esej: Bodky ako najlepší darček?	45

Úvodník

Biela pastelka, Deň bielej palice na cestách, rozbehnuté projekty z grantov Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Deň nevidiacich v Slovenskom národnom divadle... To je len zlomok krásnych akcií, ktoré sa v ostatnom mesiaci uskutočnili, alebo sa v najbližšom čase uskutočnia. Každá jedna stojí za pozornosť i poďakovanie.

V Dúhe a v Dúhovke, ktoré prichádzajú v tieto dni ku vám, sme pripravili nielen spravodajstvo a informácie o aktuálnom dianí, no aj reportážne spracované zážitky tak, aby ste ich mali takpovediac z prvej ruky.

Nájdete aj viacero tipov, či už na nové pomôcky, no aj na kultúrne podujatia. Poznáte napríklad projekt Čítanie bez bariér? Vedeli ste, ako sa dá ovládať smartfón? A že sa dá naučiť nielen piecť vianočné oblátky, no aj tkať, ba dokonca i paličkovať? A že mladí ľudia chystajú významnú konferenciu o tom, že dokážu byť spolu aktívni a tvoriť aj po tom, čo odišli zo školských kolektívov? A že divadlo Zrakáč má za sebou ďalšiu úspešnú premiéru a chystá sa prijímať ďalších členov?

Veríme, že vás tieto témy zaujmú a tešíme sa aj na vaše tipy do ďalšieho vydania časopisu.

Halka Tytykalová

(tytykalova@unss.sk, duha@unss.sk)

FOTO: archív autorky

Aktuálne

Deň nevidiacich opäť v Slovenskom národnom divadle

Partnerom a spolupracovníkom sa poďakujeme predstavením v Slovenskom národnom divadle.

Je už tradíciou, že Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) chce svojim partnerom a spolupracovníkom každoročne pri príležitosti Dňa nevidiacich 13.novembra vyjadriť poďakovanie pozvaním do Slovenského národného divadla (SND).

Ani tento rok beh dejín neporušíme. V sobotu 9. decembra príde časť publika hry Viliama Klimáčka s názvom Sissi (úteky Alžbety Rakúskej) do SND s vstupenkami od nás.

Hra zachytáva životný príbeh krásnej rakúskej cisárovnej, ktorý fascinuje dodnes. Viliam Klimáček ho na objednávku Slovenského národného divadla spracoval do podoby modernej historickej drámy, ktorej nechýba nič z toho, čo charakterizuje kráľovské hry – atraktivnosť témy, vznešenosť, napätie, humor, láska i smrť.

Divák sa stane svedkom kľúčových momentov jej nevydareného manželstva, zásahov autoritatívnej svokry do výchovy detí, prísnej atmosféry dvora s jeho vojenským režimom. Spozná osudy jej potomkov, najmä tragický príbeh Rudolfa. Odhalí Sissine neobvyklé vášne – cvičenie, prísne diéty, jazdy na koni, cestovanie, gréčtina... Nahliadne do jej tajných, nenaplnených snov.

V hre, ktorej nechýba jemne ironický historický nadhľad, je Sissi prototypom modernej ženy – samostatnej, sebavedomej, vzdelanej, krásnej a pestovanej. V jej vnútri sa však skrýva bolesť, frustrácia, samota i neistota, pred ktorými nedokáže uniknúť.

Hra vzniká v rámci projektu, v ktorom zahraniční režiséri inscenujú v svetovej premiére pôvodné slovenské hry. Sissi uvedie Činohra SND v réžii maďarskej režisérky Eszter Novák. Hra mala premiéru 7. a 8. júna 2016 v Sále činohry SND.

Predstavenie sa začína o 19-tej hodine. „Zrakovo postihnutí záujemcovia si môžu zakúpiť lístky u Jána Cesneka - predsedu Krajskej rady Bratislavského kraja,“ informuje riaditeľka ÚNSS Tatiana Winterová.(red, zdroj: www.snd.sk)

Mladí dokážu veľa, ukáže to konferencia

Novembrové podujatie dá priestor úspešným mladým lídrom, dobrovoľníkom a ich mentorom, aby na osobnom príklade ukázali, čo všetko dokážu.

Aktivizácia mládeže – od ambície k úspechu. To je názov pripravovanej konferencie projektu YALTA, ktorá sa uskutoční v piatok 24. novembra 2017 v priestoroch hotela Mercure Bratislava Centrum.

Konferenciu príde otvoriť europoslankyňa Jana Žitňanská.

Predstavia, čo všetko robia

Konferencia je určená pre odborníkov, ktorí pôsobia v oblasti vzdelávania či sociálnych služieb pre osoby so zdravotným postihnutím, pre ľudí, ktorí sa zameriavajú na neformálne vzdelávanie pre mladých ľudí vo všeobecnosti, alebo sa venujú výskumu zdravotného postihnutia, dobrovoľníctvu či aktívnemu prežitiu voľného času.

Svoje témy si nájdu aj ľudia, ktorých zaujíma možnosť zapájania nevidiacich a slabozrakých ľudí do dobrovoľníckych a iných aktivít neformálneho vzdelávania alebo len chcú spoznať úspešných mladých lídrov a dobrovoľníkov so zrakovým postihnutím či na príbehy aktívnych mládežníkov bez zdravotného postihnutia.

Počas jednotlivých blokov odznejú príspevky zamerané na zmapovanie potrieb detí a mládeže, informácie o vzdelávacích aktivitách projektu YALTA a možnosti inkluzívneho dobrovoľníctva.

„Priestor dostanú aj mládežnícke skupiny, ktoré sú vytvorené v pilotných krajoch - Bratislava, Banská Bystrica, Prešov a Nitra,“ informuje Tímea Hóková, metodička pre sociálne služby Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska.

Mladí lídri a dobrovoľníci budú prezentovať svoje aktivity - workshopy v školách, víkendovky a mládežnícke stretnutia.

Konferencia bude predstavovať aj priestor pre diskusiu na témy dlhodobej podpory a systematickej práce s mládežou v rámci neformálneho vzdelávania.

Nezostať pasívny

Na otázku, prečo vzniklo takéto podujatie organizátori odpovedajú už v pozvánke ku konferencii: Mladí ľudia so zrakovým postihnutím sú v našich podmienkach zväčša sústredení v školách pre nevidiacich

a slabozrakých. V súčasnosti však viacerí študujú aj integrovane a zostávajú vo svojich regiónoch. Škola síce predstavuje vynikajúcu možnosť na utváranie nových priateľstiev a získavanie skúseností, ale po odchode z nej sa mladým ľuďom so zrakovým postihnutím často znižujú možnosti aktívneho zapájania sa do rôznych neformálnych aktivít a niektorí si osvojujú aj pasívnu rolu prijímateľa starostlivosti.

Cieľom konferencie je preto predovšetkým vytvoriť priestor pre úspešných mladých lídrov a dobrovoľníkov a ich mentorov, ktorí na svojom osobnom príklade predstavia možnosti vlastnej angažovanosti.

Konferencia je záverečnou aktivitou medzinárodnej spolupráce YALTA – Youth Activation – Long Term Ambition: <http://www.unss.sk/yalta/>.

(ht)

Mladí lídri a dobrovoľníci budú prezentovať svoje aktivity - workshopy v školách, víkendovky a mládežnícke stretnutia. FOTO – ARCHÍV YALTA NITRA

Peniaze z grantov nachádzajú zmysluplné využitie

Máte radi pohyb, turistiku či ručné práce? Presne takéto aktivity zahŕňajú tri projekty, ktoré vám predstavujeme ako prvé spomedzi trinástich schválených v tomto roku. Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska zverejnila výsledky grantového kola v máji.

Niektoré z projektov schválených grantovou komisiou Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) sa už podarilo úspešne ukončiť. Ďalšie majú rozložené aktivity až do konca roka.

Kúpele, hrad, skanzen i učebne v Poľsku

Vo Svidníku využili peniaze z grantu na projekt „Zrakáči“ na turistike. Turistický pobyt sa uskutočnil v dňoch 4. až 6. septembra. Účastníci sa ubytovali v Mníchovskom potoku, na Floriho chate. Počas dvoch dní absolvovali túry do Bardejovských kúpeľov a na hrad a skanzen v Starej Ľubovni. Súčasťou pobytu bola aj exkurzia do poľského rehabilitačného strediska pre nevidiacich v Muszyne. Tamojší riaditeľ Bogdan Kalucki im predstavil pracovisko a previedol ich učebňami pre ľudí, ktorí prišli o zrak v neskoršom veku.

„Stredisko sa nachádza v peknom parku, označenom vodiacimi líniami. Nevidiaci sa v ňom môže smelo prechádzať sám,“ rozpráva Nadežda Muščiková zo základnej organizácie ÚNSS vo Svidníku. V Muszyne ešte navštívili Biblické záhradky. Okrem ÚNSS projekt podporili napríklad aj mesto Svidník a Stropkov. Výletu na hrad a do skanzenu sa zúčastnili aj poľskí priatelia zo Stryszowa.

Teóriu prepojili cvičeniami

Cieľom lučeneckého projektu Pohyb ako terapia bolo pripraviť pre zrakovo postihnutých členov a ostatných členov tamojšej základnej organizácie škálu aktivít zameraných na cvičenie, pohyb, turistiku, šport a relax. A zároveň na pravidelnú spolkovú činnosť.

Požiadavka uskutočniť takýto projekt vyšla od členov základnej organizácie. „Chceli sa naučiť cviky vhodné na udržanie fyzického zdravia, chceli chodiť na aktivity spojené s pohybom, športom a relaxom, a tiež sa chceli v tejto oblasti vzdelávať,“ opisuje projekt Renata Oláhová.

Hoci je podľa nej v súčasnosti možné absolvovať rôzne liečebné procedúry vo fyziatrických a rehabilitačných ambulanciách, v mnohých

prípadoch sú tieto zdravotnícke služby pre našich zrakovo postihnutých menej dostupné, a to z viacerých dôvodov.

„Na jednej strane sú to pomerne dlhé čakacie doby, kým sa dostanú do ambulancie lekára – fyziatra, na druhej strane, mnohé úkony spojené s procedúrami, teda s liečbou ako takou sú finančne nákladné. Aj z tohto dôvodu chceli sme realizáciou projektu umožniť účastníkom projektu stretnúť sa s fyzioterapeutkou, s farmaceutkou, s biochemikom a tak naučiť ich nové, alebo staronové zručnosti pre zlepšenie svojho fyzického zdravia,“ dodáva Oláhová.

Teoretické prednášky a praktické cvičenia prepojili stretnutiami s lektormi a s pohybovými, športovými aktivitami zameranými na turistiku, plávanie, relax, šport prostredníctvom viacerých celodenných, jednodňových aktivít. „Lektori projektu sú viac menej naši krajanovia, respektíve z blízkeho okolia,“ dodáva Oláhová.

S realizáciou projektu začali už v polovici mája. V súčasnosti účastníkov čaká už len záverečné stretnutie naplánované na 10. novembra. Do konca tohto roka ešte pre každého účastníka a lektora pripraví ako výstup z projektu brožúru s textovou a fotografickou dokumentáciou.

Chcú skúsiť aj paličkovanie

Kurz ručných prác Nitky, stužky, krosienka máme a plátenko si vyrobíme ešte stále beží. Posledné stretnutie je plánované na 12. decembra tohto roka. „Momentálne robím so šiestimi klientmi, takže záujem taký akurát, aby som to zvládala a mohla sa úspešne venovať účastníkom,“ hovorí inštruktorka Milota Strončeková zo Strediska sociálnej rehabilitácie ÚNSS v Martine.

Do konca roka je ešte pripravené pečenie vianočných oblátok. Slabozrakí účastníci mali tiež záujem o základy paličkovania a skúsiť jednoduché ozdoby. „Všetko je pripravené,“ dopĺňa Strončeková.

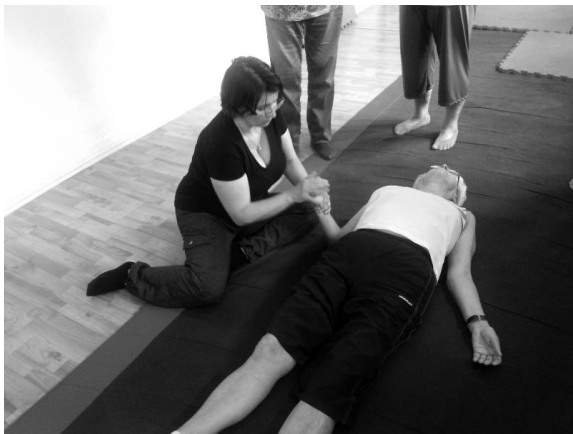
Stredisko eviduje ešte aj záujem o tkanie. „Veľké krosná členky už ovládajú a tak chceli skúsiť aj malé, aby si mohli vyrobiť iné druhy výrobkov ako koberce. Napríklad prestierania, podložky, záložky, peňaženky a podobne,“ hovorí inštruktorka.

(ht)

„Zrakáči“ na turistike zo Svidníka sa vybrali aj na hrad. FOTO – ZO
ÚNSS SVIDNÍK

Cvičenie v rámci lučeneckého projektu Pohyb ako terapia. FOTO – ZO
ÚNSS LUČENEC

V Martine sa budú venovať ručným prácam až do konca roka. FOTO -
STREDISKO SOCIÁLNEJ REHABILITÁCIE ÚNSS V MARTINE

Naša krátka reportáž

Bez nehody, úrazu či škrabancov. Taký bol Deň bielej palice

Medailu za najzodpovednejšiu jazdu si tento rok zaslúžia vodiči z Košického kraja, vstúpiť do svedomia by si mali vodiči v Bratislavskom kraji. Spoliehať sa na to, „že všetci zdravotne postihnutí bývajú v jednej štvrti,“ sa jednoducho nedá.

Moja pamäť síce siaha len do vlaňajšieho ročníka, ale ani blúdiac po chodbách a spytujúc sa každého skúsenejšieho kolegu, nenatrafila som na žiadnu zmienku, že by to niekedy bolo inak. Ani piatok trinásteho túto tradíciu neporušil. Našťastie.

Všetkým vám, ktorí ste sa akokoľvek na akcii podieľali, sa chcem srdečne poďakovať za spoluprácu. Krajským strediskám za organizáciu a koordináciu vo svojom revíri, figurantom, štatistom a informátorom za to, že nám pre dobrú vec venovali svoj čas a pomohli pri výchove vodičskej základne, policajným hliadkam z Prezídia Policajného zboru a po prvýkrát v histórii akcie Mestským policajtom hlavného mesta SR Bratislavy za to, že poučali, obdarovávali letákmi a osviežovačmi a že sa držali na uzde, hoci ich podľa mňa miestami dosť pálili aj perá, aj bloky na pokuty. V neposlednom rade ďakujem aj vodičom, ktorí mali cez vybrané priechody cestu a nechali nás všetkých 3D.

Resumé v číslach

Do boja o prvenstvo, to znamená o pozíciu dopravne najbezpečnejšieho kraja (teda pre našinca najbezpečnejšieho), sa zapojilo všetkých osem.

Bratislavský, Trnavský a Žilinský súťažili s ôsmimi priechodmi pre chodcov, Košický a Prešovský zhodne so siedmimi, Banskobystrický a Trenčiansky prihlásili po šesť a v Nitrianskom boli naše tímy na piatich zebrách. Na poslednú chvíľu nám zo zdravotných dôvodov vypadla Sered', takže summa summarum, Deň bielej palice 2017 sa uskutočnil v 47 mestách na 54 priechodoch pre chodcov.

Medailu za najzodpovednejšiu jazdu si tento rok zaslúžia vodiči z Košického kraja, kde na bielu palicu nereagovalo len 12,7 percenta motoristov. Vstúpiť do svedomia by si mali vodiči v Bratislavskom kraji, pretože v tabuľke výsledkov pri „Nezastavilo“ svieti 27,4 percenta.

Celkový výsledok je však uspokojivý – oproti vlaňajšku sa motoristi zlepšili o 1,2 percenta a počet áut, ktoré nedali nevidiacemu na priechode prednosť, sa nateraz zastavil na 18,3 percenta.

Zo zákulisia alebo Aj múdry schybí

Minulý rok mi jedna účastníčka chcela ukázať, že je v problematike zbehlá. Takže náš rozhovor začala takto: „Ja viem, všetci zdravotne postihnutí bývajú v jednej štvrti.“

Tento rok som preto s figurovaním súhlasila o čosi radostnejšie. A veru som nebola sklamaná. Dostala som odporúčanie držať tú palicu vodorovne vo výške pásu celý čas. Od obrubníka po obrubník.

Darmo som argumentovala, že predsa nevediem mužov v plnej zbroji a že musím mať predstavu o tom, ako cesta podo mnou vyzerá. Nehovoriac o ostatných chodcoch a ich bezpečnosti.

Na „Pani Blašková, tá palica je príliš biela“ sa mi slová hľadali o čosi ťažšie. Ale nejaké sa predsa len našli. Nedala som sa, nemyslíte si.

Čo poučné si odnášate z Dňa bielej palice 2017 vy? Oficiálnou cestou sa k nám dostane len torzo z toho, čo vfta v hlave slovenským vodičom a policajtom. Podelte sa s nami!

Dušana Blašková

Celkový výsledok Dňa bielej palice 2017 je uspokojivý – oproti vlaňajšku sa motoristi mierne zlepšili. FOTO - ÚNSS

Dušana Blašková na priechode: Tento rok som s figurovaním súhlasila o čosi radostnejšie. Stále je čo vysvetlovať. FOTO - ÚNSS

Spravodajstvo

Na zasadnutí riešili život základných organizácií i stanovy

Diskutovalo sa aj o celorepublikových témach, hlavná pozornosť patrila verejnej zbierke Biela pastelka. Predsedníctvo schválilo výklad stanov k registrácii osôb bez zrakového postihnutia.

Predsedníctvo Ústrednej rady Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚR ÚNSS) zasadalo na konci septembra v Turčianskych Tepliciach. Nešlo o žiadne výletné rokovanie v kúpeľoch, ale o spoločné zasadnutie s Krajskou radou ÚNSS Žilina, ktorá v hoteli Vyšehrad organizovala školenie predsedov, pokladníkov a tajomníkov svojich základných organizácií.

Praktický výklad i aktuálne témy

Prvý deň podujatia bol plne venovaný funkcionárom z kraja, ktorí sa po spoločnom úvode rozdelili na dve skupiny. Predsedovia a tajomníci sa s podpredsedom ÚNSS Josefom Zbranekom venovali výkladu stanov a rokovaciemu poriadku výborov. Pokladníci a kontrolóri s pracovníčkami Ekonomického oddelenia Úradu Zuzanou Rovňákovou a Luciou Fabiánovou zase hospodárskej smernici ÚNSS s dôrazom na odstránenie najčastejších chýb v účtovnej evidencii základných organizácií. Ostatní členovia Predsedníctva ÚR docestovali do Turčianskych Teplíc až v sobotu, kedy sa uskutočnilo spoločné zasadnutie.

V úvodnom príhovore predseda ÚNSS Branislav Mamojka objasnil cieľ spoločných zasadnutí a dotkol sa aj aktuálnych tém činnosti ÚNSS. Predsedníčka krajskej rady Milota Strončeková potom predstavila prítomných funkcionárov a priblížila činnosť jednotlivých základných organizácií.

Zo života základných organizácií

Z krajskej problematiky bolo predmetom rozpravy zlúčenie dvoch základných organizácií ÚNSS v krajskom meste Žilina.

Jedna zo základných organizácií má ťažkosti so zostavením funkčného výboru, funkcionári druhej majú obavy, ako by zvládli nárast členov,

keďže majú pre činnosť k dispozícii síce všestranne výhodné no kapacitne obmedzené priestory.

Bolo dohodnuté, že základné organizácie číslo 42 a 50 spolu s podporou Krajskej rady Žilina budú konať s cieľom zlúčiť obe základné organizácie tak, aby v meste Žilina bola len jedna základná organizácia ÚNSS.

Potrebu ďalšieho konania si vyžaduje aj situácia v základnej organizácii Trstená v súvislosti s nedostatkami vo vedení hospodárskej agendy a členskej evidencie, ako aj priebehu členskej schôdze, na ktorej sa uskutočnila voľba výboru. Bolo odporučené situáciu preveriť a na jej riešenie zvolať mimoriadnu členskú schôdzu.

Pozornosti neušla ani základná organizácia Dolný Kubín, ktorá sa drží na minimálnom počte členov a je takmer nečinná.

V Pastelke len traja, ale úspešne

Diskutovalo sa aj o celorepublikových témach, hlavnú pozornosť v tomto smere mala verejná zbierka Biela pastelka.

Niektorí funkcionári majú výhrady k deleniu jej výnosu, ďalší predsedovia si poťažovali, že im v základnej organizácii pri organizovaní zbierky nemá kto pomôcť. A to napriek tomu, že ich členovia majú prospech z výnosu zbierky priamo, prostredníctvom krajskej rady a spoločných aktivít ÚNSS.

Aj keď sa do Bielej pastelky v kraji zapojili len tri základné organizácie ÚNSS, celokrajský výnos sa oproti minulému roku zvýšil a dosiahol v jej histórii najvyššiu úroveň.

Rozhodovalo sa aj o členstve

K ďalším aktivitám patrilo vysvetlenie potrebného postupu pri príprave projektových žiadostí, ktoré predkladajú verejnej správe základné organizácie a pri zmenách údajov bankových účtov základných organizácií. Dôraz bol kladený na potrebu dostatočnej časovej rezervy na získanie požadovaných príloh a na overenie a schválenie žiadostí štatutárnym zástupcom ÚNSS, čo požadujú platné predpisy.

Na základe poverenia Ústrednou radou ÚNSS predsedníctvo v samostatnej časti rokovania schválilo výklad §8.b. stanov ÚNSS.

Predsedníctvo Ústrednej rady rozhodlo registrovať osoby bez zrkového postihnutia, ktoré majú najbližšieho rodinného príslušníka so zrkovým postihnutím (manžel, manželka, rodič, dieťa) ako mimoriadnych členov podľa §9 stanov a až na základe vlastnej žiadosti preukazujúcej uvedený

rodinný vzťah preradiť mimoriadneho člena za riadneho člena podľa §8.b.

Spracoval Josef Zbranek (red)

Zdravé oči v škôlke: Prihlasovanie už začalo

Projekt prevencie očných porúch má ďalší cieľ. Pracovníci projektu sú pripravení navštíviť v tomto školskom roku tristo materských škôl po celom Slovensku.

Dve občianske združenia spojili svoje sily a svoje vízie a od začiatku januára do konca júna pomohli 10 380 deťom v 220 materských školách vo všetkých regiónoch Slovenska.

Vďaka podpore Billa ľuďom sa u 1 411 z nich (14 percent) podarilo včas podchytiť rozvíjajúcu sa alebo dokonca už existujúcu zrakovú poruchu. Zo strany pracovníkov projektu ide len o meranie zrakových parametrov. Nestanovujú diagnózu, ani nenavrhujú prípadnú korekciu či liečbu. Odporúčanie znie: Navštívte detského očnému lekára, aby nedošlo k neodvratnému poškodeniu zraku.

Tristo škôlok

Úspešná spolupráca sa po letných prázdninách rozbieha opäť. V školskom roku 2017/2018 chceme uskutočniť spoločné plány: navštíviť približne 300 materských škôl po celom Slovensku a pomôcť pri prevencii očných porúch. Cieľom je zvýšiť počet detí až na 15000.

„Sme radi, že naše projekty majú zmysel, skvalitňujú život našim najmenším a pomáhajú presne tam, kde chceme, aby pomohli,“ povedal o projekte Tomáš Staňo, predseda predstavenstva OZ BILLA ľuďom.

Stačí vyplniť formulár

Nenechajte si ujsť príležitosť zmerať zrakové parametre deťom aj vo vašej škôlke! Druhá fáza spolupráce Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska s OZ Billa ľuďom začala 16. októbra, prihlasovanie prostredníctvom formulára je možné od utorka 17. októbra, a to až do naplnenia kapacity.

Viac informácií nájdete na www.zdraveocivskolke.sk, poklikajte, kde treba, vypíšte, čo treba a je to.

Dušana Blašková

Meranie zrakových parametrov priamo v materskej škôlke. FOTO – ÚNSS

Každý škôlkar dostane potvrdenie o meraní. FOTO – ÚNSS

Konferencia poukázala na významné témy

Aký je aktuálny stav a perspektívy uplatňovania práv osôb so zdravotným postihnutím?

Národná rada občanov so zdravotným postihnutím v SR a Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) usporiadali 5. októbra v bratislavskej Inchebe konferenciu, kde si položili aj túto otázku.

Podujatie bolo sprievodnou akciou výstavy Non-Handicap 2017.

Zaostrené na medzinárodné dokumenty

Program konferencie bol „výživný“. Expo klubom zneli informácie o Agende 2030 pre udržateľný rozvoj a práva osôb so zdravotným postihnutím i o vzťahu agendy k Dohovoru o právach osôb so zdravotným postihnutím. Očami riaditeľa Odboru pre problematiku

vykonávania dohovoru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Jána Gaburu sme sa pozreli na stav implementácie odporúčaní Výboru OSN pre práva osôb so zdravotným postihnutím pre Slovensko.

Peter Teplický z ÚNSS hovoril o Smernici EÚ o prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií verejných inštitúcií, Jana Veselská, riaditeľka Odboru autorského práva Miministerstva kultúry SR prítomným ozrejmila dôležitosť Marakéšskej zmluvy a možnosti, ktoré jej ratifikácia ľuďom so zrakovým postihnutím a ľuďom s poruchami čítania prinesie. Tento blok svojím príspevkom o stave procesu prípravy Európskeho aktu o prístupnosti uzavrela Michaela Hajduková z ÚNSS.

Nové projekty i bariéry

V rámci podpory partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík, ktoré vo všeobecných črtách predstavil Bruno Konečný z Úradu splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti dva projekty: Poskytovanie sociálnej pomoci ľuďom s mentálnym postihnutím a ich rodinám (uskutočňuje Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím a Bratislavský samosprávny kraj) a Návrh stratégie zabezpečenia prístupnosti pre všetkých (uskutočňuje ÚNSS a mesto Nitra).

Bariérovosti výstaviska Incheba z hľadiska prístupnosti pre osoby so zdravotným postihnutím sa venoval Pavol Korček z ÚNSS a Tibor Köböl z Organizácie muskulárnych dystrofikov.

Záverečným vystúpením bola prezentácia projektu Slovensko bez Bariér Márie Orgonášovej z Asociácie organizácií zdravotne postihnutých občanov SR.

Podrobnejšie o konferencii sa dočítate na www.unss.sk.

Dušana Blašková

Kampane a zbierky

Dva septembrové dni v znamení Bielej pastelky

Nevidiaci vidí tmu? Vďaka tejto vecičke si nepreleje pohár? A toto mu povie, akej farby má tričko? A naozaj môže mať aj dotykový telefón? Takýmito a mnohými ďalšími otázkami zasypávali návštevníci pracovníkov v dvanástich informačných stánkov po celom Slovensku. Hlavné zbierkové dni Bielej pastelky sú za nami.

Na otázky počas dvoch hlavných zbierkových dní Bielej pastelky odpovedali nielen aktivisti a pracovníci v informačných stánkoch, no aj dobrovoľníci v uliciach. V tričkách Bielej pastelky sa všetci zainteresovaní usilovali zodpovedať všetko.

Vysvetliť, že tých rozdielov v našich životoch ani zďaleka nie je toľko, ako sa možno na prvý pohľad zdá, a že neexistuje „my“ a „vy“.

Hlavné zbierkové dni sú jednou z príležitostí, kedy sa ľudia môžu spýtať všetko, čo kedy chceli o každodennosti so zrakovým postihnutím vedieť, ale hanbili sa ozvať len tak bez kontextu mailom a všaved Google sklamal.

Viac než plastová spinka

Na hlavnom podujatí Bielej pastelky 2017 v OC Eurovea v Bratislave bol mikrofón v rukách Patrika Hermana a Kristíny Prekopovej raz pri showdowne (ani Daniela Heviera ani Denisa Lacha, ktorí nás prišli podporiť, organizátori nepustili bez skúšky ich športovej zdatnosti). Raz pri stánku s Braillovým písmom, tu sa pristavili pri výchove a výcviku vodiacich a asistenčných psov, inokedy pri maľovaní deťom na tvár či minikalčete.

V Košiciach sa s hercami lúštila nadrozmerná krížovka, prítomní sa povznášali výkonmi študentov konzervatória Jozefa Adamoviča a trošku asi závideli mladým džudistom, ktorí predviedli pár hmatov.

Humenným sa niesol koncert Vierky Petrovčinovej, Banskou Bystricou správa o výstave fotografií z Cesty svetla a všetkými krajskými mestami aj pozvánka na bezplatné, bezkontaktné a bezbolestné meranie zrakových parametrov. Deťom aj dospelým.

Všade a nad všetkým držal stráž ambasádor Bielej pastelky 2017, niekoľkonásobný futbalista roka Marek Hamšík.

Bez práce nie sú koláče

Spoločné úsilie všetkých, kreativita a nadšenie pri plánovaní a vytrvalosť pri doladovaní tisícok detailov. To všetko sa nepochybne odrazilo v 141 798,16 eurách, ktoré sa podarilo vyzbierať počas hlavných zbierkových dní 22. a 23. septembra.

A aké je gólové skóre futbalovej Bielej pastelky?

Bratislavský kraj: 21 202,88 €

Nitriansky kraj: 14 737,50 €

Trnavský kraj: 10 690,23 €

Trenčiansky kraj: 10 449,78 €

Banskobystrický kraj: 13 968,42 €

Prešovský kraj: 22 368,12 €

Košický kraj: 15 219,47 €

Žilinský kraj: 11 102,02 €

Priama spolupráca: 22 059,74 €

A keď si prečítate sumy 55 eur za futbalový dres Bielej pastelky a 75 eur za loptu s podpisom Mareka Hamšíka, určite si všetci spomeniete na dražbu, ktorá na Facebooku Bielej pastelky začala 19. septembra. Nielen týchto 130 eur sa bude pripisovať k celkovému výnosu.

V hre sú ešte rozmiestnené stacionárne pokladničky, vklady na účet verejnej zbierky a SMS. Všetko do 31. decembra.

Obyčajné ďakujem zd'aleka nestačí

Ťažko sa hľadá spôsob, ako sa všetkým odvd'ačiť. Obyčajné „ďakujem“ ani zd'aleka nevystihuje, čo všetko majú organizátori na mysli.

Prípravy stáli každého veľmi veľa, poďakovať treba za to, že ste sa do toho tak ako každý rok pustili s vervou, nadšením, s vedomím, že je to pre nás, pre dobrú vec a treba sa poriadne „hecnúť“, aby výsledok opäť stál za to. S čím väčšou ľahkosťou to v septembri prebieha, tým väčšia námaha je za tým, tým viac prebdených nocí, tým viac odriekania to

chce. Nezáleží na tom, či bola jedna alebo sto, záleží na každej drobnosti.

Keby doteraz nikto nevymyslel efekt motýlích krídel, vymysleli by sme ho my. Všetkým vám prajeme, aby ste popri pocite z dobre vykonanej práce na Bielej pastelke 2017 mali možnosť okúsiť, že je tu pastelka aj pre vás, že je to naše spoločné dielo, ktoré si aj spoločne užijeme.

Už vieme, kedy o rok

Ústredná rada Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska už schválila termín hlavného zbierkového dňa Bielej pastelky 2018. Bude ním piatok

21. septembra.

Dušana Blašková

Hráme šach v Žiline, v pozadí maketa Mareka Hamšíka. FOTO – ÚNSS

Biela pastelka v Košiciach. FOTO – ÚNSS

Deti s vodiacim psom v bratislavskom obchodnom centre počas zbierky.
FOTO – ÚNSS

Niečo za niečo

Balíček propagačných predmetov Slovenského futbalového zväzu, účasť na kvalifikačnom zápase Slovensko: Malta a futbalová lopta s podpisom tohtoročného ambasádora Mareka Hamšíka za zbierkovanie. Takéto skóre bolo známe ešte pred hlavnými zbierkovými dňami Bielej pastelky 2017, menoslov šťastlivcov pár dní po nich.

Slovenský futbalový zväz pripravil osem balíčkov plných propagačných predmetov. Načierali do nich členovia tímov, ktoré v jednotlivých krajoch vyzbierali najviac.

Kto vyhral

Výhercami v tom Bratislavskom sa stali Mária Cápavová a Kristína Galková zo ŠPMNDaG v Bratislave, v Trnavskom Nikola Kazienková a Kristína Mátisová zo ZŠ v Gabčíkove, Trenčiansky zastupujú Nikola Jánošíková a Andrea Durcová z Pedagogickej a sociálnej akadémie sv. Andreja - Svorada a Benedikta v Trenčíne a predstaviteľmi Nitrianskeho sú Adrián Maršálek a Andrej Moravčík zo ZŠ Báb.

Nevšednú spomienku na tohtoročnú zbierku má aj tím zo ZŠ Brusno (Banskobystrický kraj), Veronika Stojková a Veronika Hložáková zo Strednej zdravotníckej školy v Žiline (Žilinský kraj), Alena Paľová, Katarína Švecová, Vanesa Varaliová a Katarína Joppová zo ZŠ v Kurime (Prešovský kraj) a tím Stanislava Krajčíra zo ZŠ Park Angelinum v Košiciach (Košický kraj).

Zápas pre dievčatá si užili chlapci

Absolútnym víťazom motivačnej súťaže, ktorého sme spolu s dvoma náhradníkmi žrebovali spomedzi najaktívnejších dobrovoľníckych tímov zo všetkých ôsmich krajov, sa stali dievčatá z Trenčína.

Z rodinných dôvodov si však kvalifikačný futbalový zápas našej reprezentácie užiť nemohli, v nedeľu 8. októbra sa preto do Trnavy vypravili chlapci z Nitrianskeho kraja: Adrián a Andrej zo ZŠ v Bábe. Šťastie je zrejme nákazlivé, keďže sme Maľtanov porazili.

A kam putovali všetky futbalové lopty s originálnym podpisom nášho ambasádora? Opäť spravodlivým rozhodovaním – žrebovaním – sa rozhodlo o ZŠ Hargašovej v Bratislave, Pedagogickej a sociálnej akadémii blahoslavennej Laury v Trnave, ZŠ Košeca, Gymnáziu Golianova v Nitre, SOŠ hotelových služieb a obchodu vo Zvolene,

Spojenej škole J. Henischa v Bardejove, ZŠ Školská v Čiernej nad Tisou a o dobrovoľníkov Šimonovi Chládkovi zo Žiliny.

Všetkým, nielen tým odmeneným dobrovoľníkom, ďakujeme za obrovskú pomoc. Bez vás by sme mali rok čo rok menej a menej síl. Ďakujeme, že stojíte pri nás!

Dušana Blašková

Žrebovanie motivačnej súťaže

Projekty a služby

Čo musí mať chodník? Únia má na aj na tieto otázky odborníkov

Už pätnásť rokov by mali byť všetky novopostavené stavby vybudované bezbariérovo. Aspoň o tom hovorí platná legislatíva z roku 2002. Keďže si však nie všetci túto povinnosť osvojili, či skôr ju priamo ignorovali, rozhodla sa Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) založiť Oddelenie prevencie architektonických a dopravných bariér.

Odborníci na tomto oddelení zaisťujú poradenstvo pre odborníkov pri zapracovávaní debarierizačných požiadaviek do architektonických návrhov a projektov a pri stavbe. Vedú semináre venované napríklad identifikácii architektonických bariér či najčastejším chybám a nedostatkom v aplikácii debarierizačných opatrení.

Súčasťou práce špecializovaného tímu je aj metodická činnosť - ťažiskom je vytváranie zrozumiteľného a prehľadného výkladu vyhlášky Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky č. 532/2002 Z.z. – najmä grafického a schematického vyjadrenia jednotlivých pravidiel.

Dôležitou súčasťou práce oddelenia je sprístupňovanie témy debarierizácie verejnosti.

Radíme investorom aj projektantom

Ťažiskom činnosti podľa metodika v oblasti prevencie architektonických a dopravných bariér architekta Pavla Korčeka je vypracovanie stanovísk k projektovej dokumentácii v územnom a stavebnom konaní „Okrem toho veľmi dôležitú úlohu zohráva aj účasť na kolaudáciách dokončených stavieb,“ dodáva.

Najčastejšie sa na Oddelenie prevencie architektonických a dopravných bariér obracajú investori alebo firmy, ktoré zabezpečujú inžiniersku činnosť. „Priamo k nám prinášajú projektovú dokumentáciu,“ hovorí.

Na tím odborníkov sa však obracajú aj projektanti, aby im poradili s konkrétnym riešením.

Čiastočne, alebo vôbec

Sú projektanti, architekti či developeri vôbec ochotní zamyslieť sa nad prevenciou vytvárania bariér pre zrakovo postihnutých? Je ťažké u nich presadiť, aby dodržali aspoň to, čo stanovuje legislatíva, prípadne niečo navyše?

„Myslím, že developeri nad tým nerozmýšľajú, ale očakávajú, že im projektanti dodajú projekt vypracovaný v súlade s legislatívou,“ odpovedá na otázky Korček. Tu však vznikajú ťažkosti - niektorí projektanti legislatívu týkajúcu sa prístupnosti vo svojich projektoch neaplikujú alebo len čiastočne.

„My môžeme vyžadovať len to, čo je v legislatíve. A bolo by prínosné, keby všetci projektanti legislatívu dôsledne dodržiavali. Žiaľ systém, ktorý by nútil projektantov, aby to tak robili, na Slovensku neexistuje,“ upozorňuje architekt. To, čo robí špecializované oddelenie únie má žiaľ len lokálny dosah, v praxi predstavuje Bratislavu a jej okolie a Košice.

Upozornia na nedostatky

Zrakovo postihnutí ľudia zvyknú osloviť Oddelenie prevencie architektonických a dopravných bariér ÚNSS v prípade, keď sa stretnú s nejakou prekážkou. „Niekedy nás upozornia na nejakú bariéru, ako napríklad na nefunkčnú akustickú signalizáciu na priechodoch pre chodcov,“ hovorí.

Akustická signalizácia sa využíva buď vo forme akustických majákov alebo akustickej signalizácie. Výhodou akustických majákov je to, že zvukový signál vydávajú len na vyžiadanie signálom z vysielačky a teda neobťažujú okolie neustálym signálom. Vysielačka k akustickým majákom je kompenzačná pomôcka a na jej pridelenie má nárok každá osoba so zrakovým postihnutím.

Podľa už spomínanej vyhlášky musí byť každý priechod vybavený priechodovou signalizáciou vybavený aj zvukovou signalizáciou čím je odstránená jedna z najnebezpečnejších bariér pri ich pohybe.

Verejnosť sa zapája, hoci po svojom

Na otázku, či chápe verejnosť potrebu bezbariérového prostredia pre zrakovo postihnutých sa podľa Pavla Korčeka dá ťažko odpovedať jednoznačne. „Myslím, že keď sa povie zdravotne postihnutý človek, ľuďom sa skôr vybaví osoba na invalidnom vozíku. Problémom je to, že ľudia nerozumejú tomu, akým spôsobom sa osoby so zrakovým postihnutím orientujú v priestore,“ dodáva.

Občas sa stane, že ľudia upozornia oddelenie na nejaký problém (napríklad reliéfne označenie na chodníku), a myslia si, že je to nesprávne, pritom je to v poriadku. Je však pozitívne, že si verejnosť všíma aj takéto veci. Je to určite dobrý signál o tom, že verejnosť, alebo jej časť, vníma, že aj ľudia so zrakovým postihnutím musia každý deň prekonávať rôzne bariéry.

Poznáte ich?

Medzi verejne najznámejšie stavebné opatrenia, ktoré zrakovo postihnutým ľuďom umožňujú pohyb po ulici patria reliéfne prvky na komunikáciách. U nich by nemali chýbať prvky ako sú varovný pás, signálny pás, vodiaca línia či vodiace pásy.

Varovný pás má za úlohu varovať zrakovo postihnutého človeka pred vstupom do nebezpečného priestoru, ak nie je varovanie zabezpečené inak. Nenahrádza samozrejme pevné zábrany pred nebezpečnými prekážkami ako sú napríklad výkopy.

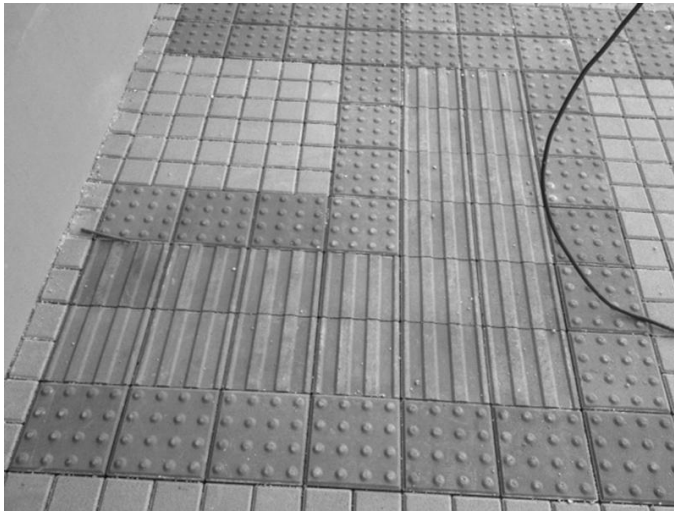
Signálny pás naopak informuje o tom, že sa v blízkosti nachádza dôležité miesto a privádza zrakovo postihnutého k tomuto miestu. Kontaktom s takzvanou vodiacou líniou si zrakovo postihnutý človek určuje a udržiava žiadaný smer pohybu.

Vodiace pásy sú špecifickou umelou vodiacou líniou, ktorá sa umiestňuje len cez priechody pre chodcov v rámci vodorovného dopravného značenia. Častokrát to vidiaci ľudia považujú za zbytočnosť, pritom si neuvedomujú, že tieto prvky pomáhajú nevidiacim a slabozrakým sa samostatne orientovať.

K častým chybám v tejto oblasti patrí chýbanie signálneho pásu na priechode pre chodcov. Alebo nesprávna orientácia vodiaceho reliéfu v skladbe signálneho pásu (žliabky vodiaceho reliéfu musia vždy viesť v pozdĺžnom smere signálneho pásu).

Tvorbe chybných úprav je treba sa vyhýbať. V prvom rade z dôvodu bezpečnosti zrakovo postihnutých ľudí, ktorí sa na úpravy spoliehajú, no aj z finančných dôvodov, keďže potrebné opravy zvýšia náklady na investície, upozorňujú pracovníci oddelenia.

Halka Tytykalová

Nesprávna orientácia vodiaceho reliéfu v skladbe signálneho pásu (v ľavej časti fotografie). Žliabky vodiaceho reliéfu musia vždy viesť v pozdĺžnom smere signálneho pásu. FOTO – ÚNSS

Dotykový smartfón nemusí byť prekážkou. Naopak

Štandardizácia prístupnosti. Na prvé počutie ide o zložitý pojem. Zrakovo postihnutí ľudia sa však s prístupnosťou informácií či technológiami stretávajú každý deň, napríklad pri obyčajnom telefonovaní. Na túto tému hovoríme s pracovníkom oddelenia CETIS Stanislavom Sokolom z Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, ktorý sa, okrem iného, zaoberá aj prístupnosťou v oblasti mobilnej komunikácie.

Čo znamená zaoberať sa prístupnosťou v oblasti IT?

„Takmer všetky IT technológie na svete sa robia tak, aby vyhovovali predovšetkým bežným ľuďom, ktorých je väčšina. Programy v počítačoch i mobilné telefóny a aplikácie v nich sú vytvárané spôsobom spĺňajúcim potreby najmä vidiacich. Nevidiaci sú menšinovou skupinou používateľov IT technológií. Našťastie sa však niektorí IT odborníci venujú aj tvorbe riešení tzv. asistenčných technológií, ktoré sprístupňujú informačno-komunikačné nástroje i ľuďom so zrakovým postihnutím.“

Líši sa teda napríklad mobil pre vidiaceho človeka a mobil, ktorý vyhovuje nevidiacemu/ slabozrakému používateľovi, prípadne seniorovi, ktorý horšie vidí?

„Problémov, ktoré môže mať človek so zrakovým postihnutím, je viacero. Neexistuje jedno univerzálne riešenie, preto ich je niekoľko. Slabozraký používateľ telefónu bude mať inú potrebu a bude mu vyhovovať iné prispôsobenie ako úplne nevidiacemu človeku. Problém zrakovo postihnutých ľudí umocnil príchod dotykových telefónov. Ako sci-fi môže znieť predstava, že nevidiaci človek obsluhuje smartfón, hoci nevidí na jeho displej. Ale dá sa to. Pomáhajú mu asistenčné technológie, programy, ktoré sú schopné systémom špeciálnej navigácie poskytnúť zrakovo postihnutému používateľovi efektívnu interakciu s mobilným zariadením.“

Ako to funguje?

„Slúžia na to programy – čítače obrazovky, z anglického ‘screen readers’. Používajú iný systém interakcie s využitím takzvaného fókus. Zrakovo postihnutý používateľ fókusom prechádza po jednotlivých položkách na obrazovke mobilného telefónu a program mu hlasom sprostredkúva, čo sa na obrazovke nachádza a ktorý prvok je aktuálne po označení fókusom zameraný. Technologických riešení, ako to zabezpečiť, je na svete v súčasnosti už niekoľko.“

Napríklad?

„Niektoré sú štandardnou súčasťou smartfónov, či už ide o operačný systém Android alebo operačný systém iOS v iPhonoch. V prvom prípade hovoríme o TalkBacku, v druhom je to VoiceOver. Tieto štandardné, v mobiloch zabudované riešenia, sa však len snažia zrakovo postihnutému človeku sprostredkovať to, čo už bolo navrhnuté pre vidiaceho používateľa. A to nemusí vždy vyhovovať. Preto vznikajú na svete rôzne projekty, ktoré sa snažia prístup k smartfónom pre zrakovo postihnutých riešiť inak. Vytvárajú špeciálne prostredie dizajnované tak, aby čo najviac vyhovovalo potrebám používateľa so zrakovým postihnutím. Používateľské prostredie je do istej miery zjednodušené, funguje v ňom iný systém navigácie.“

Vy ste pomáhali pri propagácii slovenského projektu COrvus v zahraničí. No sú aj iné možnosti. Ako si správne vybrať?

„Áno, COrvus bol vyvinutý na Slovensku a pred súčasným pôsobením v Únii nevidiacich a slabozrakých Slovenska som sa zúčastnil na stretnutiach s distribútormi pomôcok napríklad v Izraeli s cieľom rozbehnúť s nimi spoluprácu. COrvus napriek svojim prednostiam však, samozrejme, nie je jediné riešenie. K ďalším často využívaným riešeniam u nás patrí napríklad KAPSYS SmartVision. Nejde o softvér, ako je to v prípade COrvusu, ale o špeciálny telefón, ktorý vyvinuli vo

Francúzsku. Každé riešenie je trochu iné a treba ich jednoducho vyskúšať, porovnať. Jednému používateľovi môže vyhovovať to, druhému zasa niečo iné.“

Je v tom veľký rozdiel?

„Rôzne riešenia sa vo všeobecnosti môžu líšiť ovládaním, možnosťami a podobne. COrvus si nainštalujete do telefónu, ktorý už máte. Je napríklad osobitý v tom, že zjednocuje dva prístupy. Má svoj vlastný čítač obrazovky, s ktorým pracujete podobne ako so štandardnými čítačmi TalkBack alebo VoiceOver. Zároveň ponúka aj špeciálne prostredie a je na používateľovi, aby si vybral, čo mu viac vyhovuje. KAPSYS je zas zaujímavý tým, že sa jedná o Android smartfón navrhnutý špeciálne pre ľudí s poruchami zraku. Nič netreba inštalovať, telefón je pripravený na používanie.“

Kto poskytuje podporu používateľom, keď si vyberú pre nich najvhodnejšie riešenie?

„Podporu používateľom poskytujú dodávateľia konkrétnych riešení ako aj Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska - inštruktori oddelenia CETIS a pracovníci krajských stredísk. Ovládanie smartfónu sa možno naučiť podobne ako prácu s počítačom v rámci IT kurzov.“

Halka Tytykalová

Poznáte ho?

Stanislav Sokol

Od roku 1992 je členom Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Základnej organizácie Trenčín. Vyštudoval Fakultu matematiky, fyziky a informatiky Univerzity Komenského v Bratislave. Po ukončení štúdií pracoval v rokoch 2014 a 2015 na ÚNSS ako PR manažér a hlavný koordinátor verejnej zbierky Biela pastelka.

V roku 2016 bol zamestnaný v neziskovej organizácii Stopka, ktorá vyvinula vlastný set aplikácií na sprístupnenie dotykových telefónov pre nevidiacich

s názvom COrvus. Ten sa v súčasnosti ponúka na Slovensku, v Českej republike a v Poľsku. Na jar 2017 sa ako člen akademicko-podnikateľskej delegácie v zastúpení Stopka n.o. zúčastnil oficiálnej návštevy prezidenta Andreja Kisku v Izraeli s cieľom propagácie projektu COrvus na Blízkom východe.

V súčasnosti pôsobí v ÚNSS na oddelení CETIS a spolupodieľa sa aj na práci PR oddelenia.

Stanislav Sokol: Ako sci-fi môže znieť predstava, že nevidiaci človek obsluhuje smartfón, hoci nevidí na jeho displej. Ale dá sa to! FOTO: ARCHÍV ÚNSS

Radíme a pomáhame

Zmeny v doručovaní podaní finančnej správe

Povinné elektronické doručovanie daňového priznania dane z príjmov schválené pre fyzické osoby – podnikateľov s odkladom.

Národná rada SR schválila dňa 11. októbra 2017 zákon, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok). Zmeny v doručovaní podaní finančnej správe sa týkajú i živnostníkov a osobných asistentov.

Rozšírenie daňových subjektov povinných doručovať podania elektronicky

V § 14 zákona sa rozširuje okruh daňových subjektov povinných doručovať podania elektronicky nasledovne:

„(1) Povinnosť doručovať podania elektronickými prostriedkami finančnej správe má

a) daňový subjekt, ktorý je platiteľom dane z pridanej hodnoty alebo právnickou osobou zapísanou v obchodnom registri, alebo fyzickou osobou - podnikateľom registrovanou pre daň z príjmov.“

Na základe prechodného ustanovenia je fyzická osoba - podnikateľ povinná tak postupovať od 1. júla 2018.

Podľa dôvodovej správy sa povinnosť doručovať podania elektronickými prostriedkami bude vzťahovať aj na všetky daňové subjekty, ktoré sú fyzickými osobami, ktoré sú podnikateľmi, registrovanými pre daň z príjmov podľa zákona

o dani z príjmov. Ide o fyzické osoby, ktoré majú príjmy podľa § 6 ods. 1 a 2 zákona o dani z príjmov.

Podľa § 14 ods. 3 zákona na podanie, ktoré má predpísanú štruktúrovanú formu podľa tohto zákona alebo osobitného predpisu (čo formulár daňového priznania spĺňa) a ktoré osoba (napr. živnostník) doručila inak ako elektronickými prostriedkami spôsobom podľa § 13 ods. 5, sa neprihliada.

Nová povinnosť pre živnostníkov i pre osobných asistentov

Z vyššie uvedených citácií zo zákona a z priloženej dôvodovej správy vyplýva, že povinnosť podávať daňové priznania elektronicky sa bude vzťahovať mimo iných i na živnostníkov a na osoby, ktoré vykonávajú osobnú asistenciu pre osoby s ťažkým zdravotným postihnutím.

Prvý krát tak budú musieť urobiť pri priznávaní dane z príjmov za zdaňovacie obdobie roku 2018.

Za zdaňovacie obdobie roku 2017 podané do 31. marca 2018, resp. v prípade odkladu do 30. júna 2018 môžu fyzické osoby – podnikatelia doručiť daňové priznanie ešte v papierovej forme.

Spôsoby doručenia podania

Pre možnosť doručovať podania finančnej správe elektronicky je treba registrovať sa na portáli Finančnej správy (www.financnasprava.sk). Portál ponúka tri možnosti registrácie.

Pre jednu z nich je potrebné mať čipový občiansky preukaz, pre druhú buď platený zaručený elektronický podpis alebo čipový občiansky preukaz. Tretia možnosť je pre podnikateľov, ktorí preukaz s čipom alebo platný elektronický podpis nemajú.

Ak podnikateľ nemá občiansky preukaz s čipom, môže s finančnou správou uzatvoriť takzvanú dohodu o elektronickom doručovaní. Predtým vyplní na webe finančnej správy registračný formulár, kde si zvolí heslo a identifikačný kód a vyplní osobné údaje.

Po odoslaní formulára príde najprv overovací e-mail, obratom po jeho potvrdení notifikačný e-mail. Z webu finančnej správy si žiadateľ o registráciu stiahne formulár dohody, vyplní a vytlačí ju a spolu s vytlačeným notifikačným e-mailom doručí tlačivá na daňový úrad.

Upozorňujeme, že podpis na tlačive dohody o elektronickom doručovaní musí byť overený u notára alebo na obecnom úrade.

Návod, ako postupovať, je i na webe Finančnej správy.

Postup pri podávaní daňového priznania elektronicky

Po prihlásení sa k svojmu účtu si používateľ vyberie príslušný formulár daňového priznania, ktorý vyplní online. Elektronický formulár je kópiou tradičného papierového tlačiva, pri vyplňaní však upozorní na niektoré chybné zadané údaje a výpočty. Po vyplnení priznania treba formulár podpísať (v prípade čipového dokladu) alebo jednoducho odoslať (v prípade dohody).

K daňovému priznaniu je možné prikladať i prílohy, závisí to však od toho, či daňový úrad vyžaduje originál týchto príloh alebo mu stačí aj kópia.

Pokiaľ sú postačujúce kópie, stačí dokumenty oskenovať a pripojiť ich k elektronickému daňovému priznaniu. K e-formuláru sa dajú pripájať rôzne prílohy tak ako do e-mailu.

V prípade, že daňový úrad vyžaduje originál dokumentu, taký doklad je možné doručiť úradu v papierovej forme. Daňový poriadok vyslovene hovorí, že prílohy k elektronickému daňovému priznaniu sa dajú poslať aj v papierovej forme.

Ak podnikateľ nepodáva priznanie, ale posiela odvolanie, žiadosť alebo vyjadrenie, zvolí si na webe všeobecný e-formulár.

Ako sme už uviedli, povinnosť podávať daňové priznanie sa bude vzťahovať aj na živnostníkov a na osoby, ktoré vykonávajú osobnú asistenciu pre osoby so zrakovým postihnutím.

Pri pokusoch vyplniť elektronický formulár daňového priznania sa osoby so zrakovým postihnutím stretávali s ich nedostatočnou prístupnosťou, čo im znemožňovalo formulár samostatne vyplniť.

Nechceme žiadať o výnimku zo zákona. Naopak, budeme presadzovať úplné sprístupnenie elektronického daňového systému. Predpokladáme, že nám v tom pomôže práve zavedená zákonná povinnosť, ako aj už dnes platný výnos MR SR č. 55/2014 Z.z. o štandardoch pre informačné systémy verejnej správy, smernica EU č. 2012/2016 o prístupnosti webových sídiel a mobilných aplikácií verejných inštitúcií ako aj Tallinnská deklarácia o e-governmente prijatá na stretnutí ministrov RU 6. októbra 2017.

(red)

Novinky a tipy

Nové pomôcky v Tyflocompe

Tyflocomp zašiel na prieskum trhu do Poľska. Jazyku bez väčších problémov všetci rozumieme, preto z tamojšej ponuky vybral niekoľko pomôcok, ktoré by mohli byť užitočné.

Krátko predstavujeme päť pomôcok z novej ponuky.

Náramkové hodinky s poľským hlasovým výstupom

Ide o väčšie digitálne náramkové hodinky tmavosivej farby so strieborným rámikom okolo displeja a gumeným remienkom.

Číslice na displeji sú zväčšené a čas je oznamovaný zrozumiteľným poľsky hovoriacim mužským hlasom. Sú vhodné pre dámy aj pánov.

Okrem hlásenia aktuálneho času je možné na hodinkách nastaviť aj budík a odpočítavanie času, takzvaný minútnik. Je možné ho nastaviť na odpočítavanie času až do 23 hodín, 59 minút a 59 sekúnd.

Na displeji je zobrazený aj aktuálny dátum s aktuálnym dňom v týždni. Tento údaj však nie je ozvučený.

Hodinky sú napájané lítiovou batériou CR2025.

Cena hodínok je 30 eur.

Digitálny minútnik s poľským hlasovým výstupom

Malý digitálny minútnik bielej farby vo veľkosti 4x4 cm, so zväčšeným zobrazením na displeji a s hlasovým výstupom v poľskom jazyku je možné umiestniť na rovnej ploche vďaka stojančeku alebo pripevniť pomocou vstavaného magnetu. Slúži aj ako hodinky.

Na minútnikoch je možné nastaviť si aktuálny čas ako na bežných hodinách. Čas po stlačení ľubovoľného tlačidla oznámi ženský hlas v poľskom jazyku.

Odpočítavanie času na minútniku je možné nastaviť až do 23 hodín, 59 minút a 59 sekúnd. Pri nastavovaní potrebného času sú hodiny a minúty oznamované a po stlačení tlačidla Štart sa začne nastavený čas odpočítavať.

Odpočítavanie minútnik tiež priebežne ohlasuje informáciou o zostávajúcom čase, a to každú hodinu, ak je odpočítavanie nastavené na viac hodín, v poslednej hodine každých 10 minút, v posledných 10 minútach každú minútu, v poslednej minúte každých 10 sekúnd a posledných 10 sekúnd každú sekundu.

Vďaka tomu má užívateľ stály prehľad o zostávajúcom čase.

Možno nastaviť šesť zvukov alarmu.

Minútnik je napájaný dvomi lítiovými batériami AG13

Cena minútnika je 30 eur.

Lekársky teplomer s poľským hlasovým výstupom

Ide o digitálny lekársky teplomer, ktorého zobrazenie na displeji je o niečo väčšie ako doterajšie zobrazenia na podobných typoch teplomerov s nemeckým alebo anglickým hlasovým výstupom.

Teplomer má dve tlačidlá na prednej strane, vedľa displeja, vďaka ktorým zahájite meranie a môžete si opätovne vypočítať nameranú hodnotu. Čas merania je približne tri minúty, po nameraní vašej telesnej teploty sa teplomer ozve ohlásením nameranej hodnoty (mužský hlas). Rozsah meraných teplôt je 32,0 až 42,9 stupňov Celzia.

Teplomer je napájaný dvomi lítiovými batériami LR43.

Cena teplomeru je 26 eur.

Rysovacia súprava

Obsahuje gumenú podložku na rysovanie o veľkosti A4, jedno dlhé pravítko (20 cm), dve trojuholníkové pravítka, jeden uhlomer, kružidlo a počítadlo. Pomôcky majú červenú farbu a majú reliéfne aj braillovske značenie.

Označené sú polcentimetre, centimetre a každé dva centimetre je reliéfne uvedený číselný údaj.

Všetky pomôcky sú uložené v praktickom nepremokavom modrom puzdre, ktoré je uzatvárateľné na zips.

Cena celej rysovacej súpravy je 48 eur.

Krajčírsky meter

Nový gumený krajčírsky meter je dlhý 150 cm, má bielo červenú farbu. Dĺžku možno z jednej strany zmerať v centimetroch (150 cm) a z druhej

strany v palcoch (60 palcov). Meter je označený vyrazenými dierkami v strede, každý centimeter jedna dierka a po okrajoch sú zárezy – z jednej strany je zárez každých päť centimetrov a z druhej každých desať centimetrov.

Cena krajčírskoho metra je 10 eur.

Martin Dithalm

Pozvánky

Príďte si zahrať do Nitry Qardo

Pokiaľ ste Qardo ešte nehrali a máte chuť sa turnaja zúčastniť, skúsení qardisti sú pripravení vás túto hru v deň turnaja naučiť.

Základná organizácia Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska Nitra v spolupráci so SINA Nitra n.o. pozývajú na Tretí ročník slovensko-českého turnaja v spoločenskej hre pre nevidiacich Qardo. Uskutoční sa v sobotu 9. decembra 2017 v stredisku SINA Nitra n.o. na Nedbalovej 17 v Nitre.

Registrácia sa začína o 9.00 hod., otvorenie turnaja bude nasledovať o 10.00 hod.

Pre víťazov sú pripravené pekné ceny a diplomy. Účastnícky poplatok (štartovné platí i sprievodca) je dve eurá, platí sa na mieste. V poplatku je zahrnutý obed, káva a minerálka.

Prihlásiť sa môžete e-mailom na adrese hovoriaciweb@gmail.com alebo telefonicky na čísle 0911 328922 pani Držíková do pondelka 4. decembra 2017.

Pokiaľ ste Qardo ešte nehrali a máte chuť sa turnaja zúčastniť, naši skúsení qardisti sú pripravení vás túto hru naučiť, a to v deň turnaja o 9.30 hod. Hra nie je zložitá a je pri nej zábava.

Organizátori pripravujú aj sprievodné aktivity, patriť k nim bude veslársky trenažér, aplikovaný stolný tenis, v prípade mimoriadne priaznivého počasia i takzvané ruské kolky.

Josef Zbranek

Dúhovka

Špecializovaná príloha časopisu Dúha zameraná na kultúru a umenie

Realizované s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.

Zodpovedná redaktorka: Halka Tytykalová (duha@unss.sk)

Hrajú pre radosť. A divákov pribúda

Herci divadla Zrakáč sa našli v komédii. Tá aktuálna s názvom Vzťahovačky, už potešila mnohých divákov.

Rómeo a Júlia 2010, renesančná komédia Študentove šibalstvá, hra Jubileum a napokon prvá autorská hra divadla - komédia Vzťahovačky, ktorá mala v októbri svoju ďalšiu úspešnú reprízu. To sú diela, ktoré zatiaľ našťudovali nevidiaci a slabozrakí herci Divadla Zrakáč.

Divadlo vzniklo za prispenia režiséra Jozefa Pražmáriho v roku 2010. Jeho domovskou scénou je Štúdio 12 na Jakubovom námestí v Bratislave. No súbor má za sebou predstavenia v DABe v Nitre, či v divadle v Levoči. Diváci ich umenie mohli vidieť na festivaloch v Pezinku, na festivale Divné veci v Starej Turej a pred dvoma rokmi sa Zrakáč zúčastnil medzinárodného festivalu nevidiacich divadiel v Záhrebe. V apríli tohto roku si predstavenie objednala i súkromná firma pre svojich zamestnancov.

„Sme amatérske divadlo malej formy, bez nejakej známej hereckej hviezdy, takže naše ambície na počet divákov nie sú premrštené,“ hovorí Silvia Milošovičová, predsedkyňa OZ Divadlo Zrakáč.

Na predstavenia chodí najmä komunita, ktorú tvoria rodinní príslušníci, priatelia a známi. No veci sa menia. Októbrové Vzťahovačky už boli týždeň vopred takmer vypredané. Na základe dobrej skúsenosti diváčky – redaktorky internetového časopisu - pribudlo na november pozvanie do Bernolákova.

Herci sú vďační za každú možnosť prezentovať sa. O divadle sa tak dozvie viac ľudí. A to divadlo, ak má skutočne fungovať, potrebuje.

Všetky sú „naj“

Každý z titulov, na ktorom herci práve pracujú, je pre nich ten najobľúbenejší a najzaujímavejší. Obdobie skúšok všetci vnímajú ako obohacujúce, plné nových zážitkov, nových poznatkov, ktoré prináša spolupráca s profesionálnymi režisérmi. No aj zábavy.

„Mne je vždy tak trochu ľúto, keď končí toto obdobie. Pri prvom potlesku tento pocit však pominie a som rada, že naše úsilie nevyšlo navnívoč,“ rozpráva Silvia Milošovičová.

A pokračuje: „Máme divákov, ktorí sa tešia, že sa prišli na nás pozrieť. Niektorí sú takí spontánni, že sa zasmejú, aj keď to nečakáme a zatlieskajú. A aj takých divákov, ktorí sa na naše predstavenie radi

vrátia, lebo sa im páčilo. Vždy je fajn keď z hľadiska sála pozitívna energia a tá vás na javisku dobíja.“

V divadle je podľa nej všetko „na živo a neoklamané!“. „Sila prítomného okamžiku je úžasná,“ vraví Silvia Milošovičová. Ten istý titul je vlastne vždy tak trochu iný.

„Divadlo bude mať vždy svojich priaznivcov - je super, keď ste divák, ako ste pohltený do hry, keď zabudnete, kto postavu hrá a veríte mu tú jeho úlohu. A tiež naopak, keď ste na druhej strane ako herec. Ako pozitívna energia z hľadiska herca vie ovplyvniť a povzbudiť na javisku,“ rozpráva herečka o jedinečnosti zážitkov, ktoré môže dať len živé divadlo.

Divadlo má v súčasnosti osem aktívnych hercov. Všetkých možno vidieť vo Vzťahovačkách. Okrem profesionálnych režisérov (divadlo spolupracovalo pri hre Jubileum napríklad aj s režisérkou Kristínou Chlepkovou) divadlo pracuje na ďalšej možnej spolupráci so študentom réžie. A do budúcnosti, pri príležitosti naštudovania ďalšej hry, sa chystá na nábor nových hercov z radov nevidiacich a slabozrakých ľudí.

Zostanú pri komédiach?

Aktuálna divadelná hra Vzťahovačky hercov uchvátila. Vyzerá to, že sa divadlo v žánri komédie našlo a možno pri nej zostane aj do budúcnosti. Pripraviť autorskú hru bolo náročné - spolu s manželmi Katarínou a Michalom Jánošovcami sa na nej podieľal celý súbor.

„Vzťahovačky sú hra o vzťahoch, na motívy Dona Juana, no v dnešnej dobe,“ opisuje hru Silvia Milošovičová.

Postavy skúmajú neprebádaný priestor vlastnej túžby a skúšajú sa dostať za to, čo sa nepatrí. A čo sa vlastne nepatrí? Sedem postáv hľadá vášeň. Poslepiacky. Veď aj ona je slepá. Občas zakopnú o človeka, občas ich niekto v tme nakope do zadku. Niektorí prídu o gate a niektorí o ilúzie, iní podľahnú zvodom čistiacich prostriedkov. A nakoniec sa všetci stretnú na pohovke.

Halka Tytykalová

Hra s trpkou príchuťou, stále aktuálnou témou stále prítomnej nenávisti voči odlišným skupinám ľudí s názvom Jubileum. FOTO – ARCHÍV DIVADLA ZRAKÁČ

Aktuálna komédia Vzťahovačky. FOTO – ARCHÍV DIVADLA ZRAKÁČ

Boli sme pri tom: Čítanie bez bariér

Štyri autorské čítania a besedy, dvaja spisovatelia, jeden literárny žáner, zrakové postihnutie aj áno, aj nie. To je Čítanie bez bariér.

Krajská knižnica Ľudovíta Štúra vo Zvolene sa vďaka finančnej podpore Ministerstva kultúry SR a v spolupráci so Slovenskou knižnicou pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči a zvolenskou základnou organizáciou Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska (ÚNSS) pustila do projektu Čítanie bez bariér.

Každé zo štyroch plánovaných podujatí predstaví dvoch autorov, ktorí našli záľúbenie v tom istom žánri. Jeden z nich má zrakové postihnutie, druhý nie. Ale vyhovoriť sa, že si po sebe neprečítate, nemáte šancu – rozpočet projektu umožnil kúpu elektronickej stolovej lupy.

Začal tandem Kalamár a Zbranek

V utorok 10. októbra sa pred nadšencov (medzi inými aj Ladislava Klešča, Alexandru Muránsku, Danu Hudecovú či dokonca legendu slovenského aforizmu Jozefa Bilyho) posadili Ondrej Kalamár a Josef Zbranek.

Prvý menovaný je autorom básnických zbierok Bezdotyková fáza času a Moje potichu, ďalej vydal zbierky aforizmov O.K. mihy, Vypadnuté z O.K. Vstup na vlastné bezpečie. O.K.om, O.čom, a Od O.K. do booka.

Vydal aj prózu Pivo U Chárona (s Jožom Urbanom) k nedožitým 50. narodeninám svojho priateľa – barda slovenskej poézie. Za partnera má, vyberáme z Jožkovho autoportrétu, „veršovníka, ktorý skladá najmä rýmovačky na vyplnenie času pri vystúpeniach, keď niektorému z jeho spoluhráčov praskne struna“.

Vďaka pani Eve Vilímovej mu Krajské osvetové stredisko vydalo zošitok s názvom Rýminiscencie a vďaka pani Terézii Petiovej si mohol sám v Košiciach vydať Veselé vinše k meninám.“

Plánovaných 60 minút nestačilo

„Tak ako to šlo,“ vyzvedám. „V bodkách na bruchu som v prvom bloku autorského čítania predniesol niekoľko svojich epigramov, Ondrej poéziu. Nie som básnik, chýba mi fantázia. Také metafory ako ´naklonená rovina spoznávania nových tvárí´ alebo ´papierový vesmír mojej cely´ nikdy nesplodím, preto som sa týchto ambícií dávno vzdal,“ vyznáva sa Josef.

„Neodpustím si uviesť dva Ondrejove aforizmy: Tma je ako pravda – každý ju vidí ináč, pri ktorom som hneď zašepkal, že by sa mohol zísť v niektorej z kampaní ÚNSS, na čo Ondrej Kalamár veľkodušne odvetil: ‘Je váš. ‘; a Zabi muchu, zachrániš hovno, ktorý považujem za horúceho kandidáta na zľudovenie.“

Otázok pribúda. Nie len od moderátorky Miroslavy Slovákovej, ale aj z publika: čo inšpirácie, obľúbení spisovatelia, či sa dá z literatúry vyžiť, čo spojenie prítomní autori a tvorivá kríza či písanie na objednávku a prečo vlastne Josef Zbranek nepíše prózu.

„Zvolil som odpoveď, ktorá môže byť argumentáciou aj ďalších nevidiacich a slabozrakých literátov,“ vysvetľuje.

„Neviem opísať detail, výraz tváre, bežné úkazy prírody, čo pripomína jesenné lístie alebo ako steká dažďová kvapka po skle. Svet a život sú plné detailov, kvalitná literatúra ich vie farbisto opísať a pohrávať sa s ich prirovnaniami. Aj vymyslený príbeh by sa mal odohrávať v reálnom uveriteľnom svete. Ako to robí nevidiaci autor plnofarebných historických románov pán Andrej Lorinc z Michaloviec – to fakt neviem,“ dodáva Josef Zbranek.

Postrehy zo stretnutí projektu Čítanie bez bariér vám prinesieme v nasledujúcom čísle. Ale ak budete mať cestu do Zvolena, určite si ich nenechajte ujsť – raz vidieť je lepšie ako stokrát počuť.

Dušana Blašková

Čítanie bez bariér

Program podujatí:

24. október 2017 o 16.00

Ján Petrík – Alica Gajanová

7. november 2017 o 16.00

Rasťo Piško – Michal Herceg

23. november 2017 o 16.00

Hana Lasicová – Viera Petrovčinová

V utorok 10. októbra sa pred nadšencov (medzi inými aj Ladislava Klešča, Alexandru Muránsku, Danu Hudecovú či dokonca legendu slovenského aforizmu Jozefa Bilyho) posadili Ondrej Kalamár a Josef Zbranek. FOTO - KRAJSKÁ KNIŽNICA Ľ. ŠTÚRA VO ZVOLENE

TIP: Kam ešte ísť za kultúrou?

Tekovská knižnica v Leviciach

Eva Kostolányiová - slovenská Twiggy. Hudobný medailón k 75.výročíu narodenia.

Uskutoční sa 14. novembra o 14.00 hod. v hudobnom kabinete Tekovskej knižnice v Leviciach (Junior - 4.posch. č. dverí 411).

Kontakt: Ul. A. Sládkoviča 2, Levice, č. tel. 036/ 63 123 34, e-mail: tkhudobne@kniznicalevice.sk, www.kniznicalevice.sk

Bodky ako najkrajší darček? Veruže áno!

Medzi juniormi v medzinárodnej súťaži braillovských esejí uspela naša autorka Zuzana Fährerová.

Šestka. Šťastie, postup a radosť. Oných šesť bodiek vidí každý z nás rád nielen v hre, ale predovšetkým v každodennom živote. Ktohovie, či ten francúzsky teenager, ktorý ich usporiadal do písmen, vôbec tušil, aký veľký fanklub si tým zaistí, a to na celé desaťročia.

Propagovať a pripomínať dôležitú úlohu Braillovho písma sa usiluje kadekto a kadejako, jednou z tých najprestížnejších foriem je Súťaž braillovských esejí, ktorú už po 11-krát vyhlásila Európska únia nevidiacich a spoločnosť Onkyo Corporation a Braille Mainichi na jar tohto roku.

Úroveň bola vysoká

Výzva zachytila nepochybne mnohých, s kožou na trh však šlo celkovo 55 autorov z 19 rôznych krajín. Organizátori hovoria o mimoriadne vysokej kvalite textov, čo im poriadne sťažilo rozhodovanie o víťazoch.

Prvé miesto napokon obsadila Talianka Marina VALENTI, na strieborný stupeň sa postavili Boldizsar Szentgali-Toth z Maďarska (v kategórii Senior) a Rus Oleg Suvorin (v kategórii Junior). Tretie miesto prinieslo v konkurencii autorov nad 25 rokov radosť do Španielska a Švédska. Ceny si prevezmú Francisco Javier García Pajares a William Lyons.

Medzi juniormi popri Jamesovi Scholesovi z Veľkej Británie zabodovala naša slovenská autorka Zuzana Fährerová. Mimoriadne hodnotenie poroty si vyslúžili Milan Linhart z Českej republiky a Ivana Vinko z Chorvátska.

Blahoželáme k úspechu

Zuzana Fährerová, 22-ročná rodáčka z Nových Zámkov, sa do Súťaže braillovských esejí zapojila po prvýkrát. Jej esej s názvom Bodky ako najlepší darček?, ktorá súťažila s ostatnými textami zaradenými do skupiny Zábavné príbehy s Braillovým písmom, hovorí o sile priateľstva, o bodkách, ktoré by možno pre niekoho neznamenal nič, ale jej spôsobili neopísateľnú radosť a dojali ju až k slzám.

Zuzke Fährerovej z celého srdca k úspechu blahoželáme a sme radi, že jej cenu budeme môcť osobne odovzdať na konferencii projektu YALTA, na ktorom sa Zuzka ako dobrovoľníčka aktívne podieľa.

Anglické verzie eseí z celej Európy nájdete na stránke WBU <http://www.euroblind.org/projects-and-activities/activities/nr/210>, ale Zuzkinu si určite vychutnajte v origináli.

Dušana Blašková

Ocenená esej: Bodky ako najlepší darček?

Autorka: Zuzana Fährerová

Nemôžem tomu veriť, jednoducho... že sú naozaj takí... iba sa tak tvárili. A ja som ešte pochybovala... Ach! Zase to budem mať premoknuté v tom mojom „denníčku“. Kam som dala tú vreckovku... Ja sa snažím, ale slzy mi tečú z očí kvapka po kvapke. Aspoň že dievčatá už spia.

Bol to obyčajný deň. Vlastne pre mňa znamenal viac, ale už som prestala mať očakávania, že moje narodeniny budú v niečom výnimočné, lebo väčšinou som bola aj tak sklamaná. Sklamaná z toho, že sa zase neobjavil „žiadny princ“, že som nevyhrala na športke, a hlavne sklamaná z toho, že väčšina ľudí, od ktorých som očakávala, že si na mňa spomenú, nakoniec na mňa úplne zabudli.

Aj teraz, napriek tomu, že na výlete v Taliansku, kde sme boli spolu s kamoškou na začiatku marca, aspoň trikr áť náhodne prišla reč na narodeniny (okrem iného aj na moje), kamoška mi ani nezagratalovala, napriek tomu, že v ten deň sme sa zhodou okolností stretli aj osobne.

Chápem, že nie pre každého sú narodeniny iných také podstatné, ale predsa existujú už „múdre“ mobily, rôzne aplikácie alebo aj klasické kalendáre, do ktorých sa dajú zapísať rôzne udalosti. Keď je niekto pre mňa dôležitý, dbám na to, aby som nepremeškala jeho sviatky, nie? A prečo vždy všetci zabudnú práve na moje? Keď človek nemá zverejnený dátum narodenia na sociálnej sieti, tak mu nenapíše nikto. Keď to vidia všetci, tak mu napíšu aj takí, s ktorými sa možno nepozná ani z videnia.

Ale ani krstná už nie je taká ako kedysi. Poslala mi len jednu správu na facebooku a aj to iba na moju „časovú os“ a podľa nej je tým všetko vybavené. Aspoň otec ma príjemne prekvapil, že mi zablahoželel kyticou ruží. Matka mi napísala iba odkaz na papieri, znejúci „Všetko najlepšie k tvojim narodeninám“, lebo sme sa v ten deň ani nestretli. Čo viac, ešte sme sa večer aj poriadne pohádali pri pečení. Chcela som totiž pripraviť menšie pohostenie pre tých, s ktorými chodím spolu na tanec.

Zvyčajne, keď niekto oslavuje, prichystá nejaké občerstvenie pre ostatných. Spravila som tak v snahe „popýšiť sa“, aj trocha lepšie

zapadnúť do tanečnej partie. Nakoniec to vôbec nedopadlo podľa mojich predstáv. Zabudla som na to, že oslavy sa konajú až na konci nácviu. Vyložila som na stôl pagáčky, koláče ešte pred tréningom. Každý to považoval za také „bežné“ občerstvenie, ktoré sa do konca nácviu aj pekne minulo. Ostalo na stole iba zopár omrvínok v prázdnych dózach a kytica, ktorú priniesla pani učiteľka - dostala ju na deň učiteľov. Jasné, že sa každý pýtal, kto priniesol tie krásne kvety a či tá osoba oslavuje niečo. Len málokto si všimol prázdne škatuľky vedľa kytice.

Čo sa týka sestry, chcela som si od nej požičať náušnice, tak som sa pozrela do jej šperkovničky a „objavila som“ jej najnovšiu sadu náušnic. Celkom sa mi aj páčili, a keď som si ich chcela vypýtať, ona sa začala správať celkom čudne. Aha, asi som našla svoj narodeninový darček. Takže to boli „úžasné narodeniny“. Unavená z nácviu a celkovo zručená, túžiac iba po posteli a spánku, aby som sa zobudila už na 29. 3., som sa vrátila na internát. Spolubývajúc väčšinou chodia spať skôr, takže som si bola istá, že sa s nimi už nestretnem.

Ako som otvorila dvere, prekvapene som zistila, že sú ešte hore. Dokonca, celkom ma zaskočili svojou požiadavkou, aby som ostala pri dverách a aby som sa nepribližovala k svojmu písaciemu stolu. Nechápala som celkom, o čo ide, ale už som sa „tešila“ na nasledujúce prekvapenie môjho „veľkého dňa“. Ale nemala som na výber, tak som musela poslúchať. Jedna spolubývajúca zabehla ku stolu a začala ma natáčať, ako som sa k nemu blížila aj ja. Mala som tam jednu stranu nejakých novín a na nej nalepený odkaz: „Všetko najlepšie Ti praje GYOB“ (je to skratka našej dobrovoľníckej skupiny, s ktorou z času na čas vykonávame charitatívnu činnosť, t. j. navštevujeme detské domovy). Zasmiala som sa, ale ešte stále mi nebolo jasné, prečo mi darovali noviny. Vtedy som zistila, že tie noviny skrývajú niečo iné.

Pozdvihla som si ich a pod nimi bola jedna fotokoláž. Každý zo skupiny sa odfotil s jedným papierom v ruke, na ktorom boli samé bodky. Tie jednotlivé fotky potom starostlivo poskladali vedľa seba... Už aj samotná koláž ma rozveselila natoľko, že som zabudla na všetky veci, ktoré sa mi udiali počas dňa. Veď to musela byť makačka, takto dobre to vymyslieť, spracovať a dať dokopy. Dokonca tak kreatívne, že keď zrátam bodky, tak mi vyjde...

Počkať, nejako to nevychádza. Však to nie je 22, ale 51. Prečo? A zrazu mi došlo. Bolo to Braillovo písmo! Už mi bolo všetko jasné. Držala som v ruke koláž vo formáte A4 na šírku, ktorá sa skladala z troch riadkov. V prvom riadku bolo z písmen vyskladané slovo šťastné, v druhom riadku bola fotka jedného srdiečka zo zelených gombíkov a vedľa nej nasledovalo ako keby „naro-“, a v treťom riadku boli ako keby „- deniny“

a na konci s výkričníkom z mrkvy a z jablka. Každý znázornil tie „bodky“ vlastným štýlom. Niektorí namiesto bodiek mal kvetinky, druhý srdiečka, niektorí sa zaksichtili, iný si zobral kocku a zakryl na šestke tam nepatriacu bodku, budúci inžinieri dbali na to, aby vzdialenosť medzi bodkami bola presne vyrátaná a aby všetky bodky boli rovnakej veľkosti. Celkovo ma tá fotka veľmi dojala, ale po zistení, že oni mi vyskladali „Šťastné narodeniny!“ z Braillovho písma, už to bolo na mňa príliš.

Už som sa ani nesnažila ovládať svoje city, jednoducho som sa rozplakala. Jednak od radosti, jednak z toho, že som predpokladala, že na mňa zabudli. Nakoniec som sa dozvedela, že tá kamoška, s ktorou sme sa stretli pred obedom, bola hlavnou organizátorkou tohto darčeka a že spolubývajúca dostala za úlohu natočiť moju reakciu na prekvapenie. Takže predsa som pre nich dôležitá a podľa všetkého ma asi aj majú radi. Čerešnička na torte bola plátenná bodkovaná taška od spolubývajúcej.

Možno že pre niekoho by tie „bodky“ neznamenal nič, ale mne spôsobili neopísateľnú radosť na dlhý čas. Kiežby každý z nás mal takýchto priateľov! Mimochodom aj preto sa oplatí študovať špeciálnu pedagogiku zrakovo postihnutých ;).

Nemôžem tomu uveriť, jednoducho že sú naozaj takí POZORNÍ a že na mňa NEZABUDLI, iba sa tak tvárili, všetko tak DOKONALE vymysleli. A ja som ešte pochybovala, či naozaj mám PRIATEĽOV... Ach! Zase to budem mať premoknuté v tom mojom „denníčku“. Kam som dala tú vreckovku... Ja sa snažím, ale slzy mi tečú z očí kvapka po kvapke. Aspoň, že dievčatá už spia.

Fotokoláž z Braillovho písma od skupiny GYOB: „Šťastné narodeniny!“
FOTO – ARCHÍV AUTORKY

DÚHA

DÚHA – Časopis pre nevidiacich a slabozrakých občanov so sociálnym zameraním a s prílohou o kultúre a umení DÚHOVKA

Periodicita: dvojmesačník

Vydavateľ: Únia nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Sekulská 1,
842 50 Bratislava

IČO: 00683876

ISSN 1339-1755

Redakcia: Dušana Blašková, Josef Zbranek, Ivana Potočnáková,
zodpovedná redaktorka Halka Tytykalová (duha@unss.sk)

Grafika a tlač: Starion, s. r. o.

Registrácia: Ministerstvo kultúry SR, EV 4496/11

Príspevky posielajte písomne na adresu Úradu ÚNSS, Sekulská 1, 842
50 Bratislava alebo e-mailom na: duha@unss.sk.

Uzávierka nasledujúceho čísla: 27. novembra 2017

Realizované s finančnou podporou Ministerstva práce, sociálnych vecí a
rodiny

Slovenskej republiky (DÚHA) a s finančnou podporou Ministerstva
kultúry Slovenskej republiky (DÚHOVKA)